ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ԾԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՔ

ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ԱՎՏՈՆՈՄ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ (ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՐԵՆՔԻ) ՆԱԽԱԳԻԾԸ

ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ԱԽՄՀ-Ի ԿԳԿ-Ի ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԻՋԵՎԱՆ—ԱՐԱՔՍԻ ՎՐԱ 1937

342
Ա-23

342
Ա-23
ռ6

05 FEB 20
01 MAR 20

ՑԱՆԿ

Էջ

ԳԼՈՒԽ I
Հասարակական կառուցվածքը — 5—6
ԳԼՈՒԽ II
Պետական կառուցվածքը . . . — 8—11
ԳԼՈՒԽ III
Նախիջևանի ավտոնոմ խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության պետական իշխանության բարձրագույն մարմինները . . . . . — 12—16
ԳԼՈՒԽ IV
Նախիջևանի ավտոնոմ խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության պետական կառավարման մարմինները . — 17—20
ԳԼՈՒԽ V
Պետական իշխանության տեղական մարմինները . . . . . — 21—25
ԳԼՈՒԽ VI
Նախիջևանի Ավտոնոմ խորհրդային Սոցիալիստական հանրապետության բյուջեն — 26—27
ԳԼՈՒԽ VII
Դատարան և դատախազություն . . — 27—29
ԳԼՈՒԽ VIII
Քաղաքացիների հիմնական իրավունքներն ու պարտականությունները . . — 29—35
ԳԼՈՒԽ IX
Ընտրական սիստեմը . . . . — 35—37
ԳԼՈՒԽ X
Գերբը, դրոշակը, մայրաքաղաքը . — 38—39
ԳԼՈՒԽ XI
Սահմանադրության փոփոխման կարգը — 39

ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ԱՎՏՈՆՈՄ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ (ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԻ) ՆԱԽԱԳԻԾԸ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ԱԽՍՀ-Ի ԿԵՆՏԳՈՐԾԿՈՄԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԻՑ ԵՎ ՀԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՏՐՎԱԾ ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ԱԽՍՀ-Ի ԿԵՆՏԳՈՐԾԿՈՄԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ԱԽՍՀ-Ի ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ X ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՎԵՐԱՆԱՅՄԱՆԸ ԵՎ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

10 JUL 2013
34.586
172
37

ԳԼՈՒԽ I.

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

ՀՈԴՎԱԾ 1. Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը բանվորների ու գյուղացիների սոցիալիստական պետություն է:

ՀՈԴՎԱԾ 2. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի քաղաքական հիմքն են կազմում աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդները, վորոնք աճել ու ամրապնդվել են կալվածատերերի ու կապիտալիստների իշխանությունը տապալելու, պրոլետարիատի դիկտատուրան նվաճելու, ադրբեջանյան ժողովրդին ցարիզմի ու ռուսական իմպերիալիստական բուրժուազիայի ազգային ճնշումից ազատագրելու և ազգայնական հակահեղափոխությունը ջախջախելու հետևանքով:

ՀՈԴՎԱԾ 3. Ամբողջ իշխանությունն Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ում պատկանում է քաղաքի ու գյուղի աշխատավորներին՝ հանձինս աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդների:

ՀՈԴՎԱԾ 4. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի տնտեսական հիմքն են կազմում տնտեսության սոցիալիստական սիստեմը և արտադրության գործիքների ու միջոցների սոցիալիստական սեփականությունը, վորոնք հաս-

տատվել են տնտեսության կապիտալիստական սիստեմի լիկվիդացիայի, արտադրության գործիքների ու միջոցների մասնավոր սեփականության վերացման և մարդու կողմից մարդու շահագործումը վոչնչացնելու հետևանքով։

ՀՈԴՎԱԾ 5. Սոցիալիստական սեփականությունն Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ում ունի կամ պետական սեփականության ձև (համաժողովրդական ունեցվածք), կամ կոոպերատիվ-կոլտնտեսային սեփականության ձև (առանձին կոլտնտեսությունների սեփականություն, կոոպերատիվ միավորումների սեփականություն)։

ՀՈԴՎԱԾ 6. Հողը, նրա ընդերքը, ջրերը, անտառները, գործարանները, ֆաբրիկները, հանքահորերը, հանքերը, յերկաթուղային, ջրային ու ոդային տրանսպորտը, բանկերը, կապի միջոցները, պետության կազմակերպած խոշոր գյուղատնտեսական ձեռնարկությունները (խորհտնտեսությունները, մեքենատրակտորային կայանները և այլն), ինչպես նաև կոմունալ ձեռնարկությունները, բնակարանային հիմնական ֆոնդը քաղաքներում ու արդյունաբերական վայրերում, հանդիսանում են պետական սեփականություն, այսինքն՝ համաժողովրդական ունեցվածք։

ՀՈԴՎԱԾ 7. Կոլտնտեսությունների ու կոոպերատիվ կազմակերպությունների հանրային ձեռնարկությունները իրենց կենդանի ու մեռյալ ինվենտարով, կոլտնտեսությունների ու կոոպերատիվ կազմակերպությունների կողմից արտադրվող արտադրանքը, ինչպես նաև նրանց հանրային շինությունները կազմում են կոլտնտեսությունների ու կոոպերատիվ կազմակերպությունների հանրային, սոցիալիստական

սեփականությունը։ Յուրաքանչյուր կոլտնտեսականի տնտեսություն, բացի կոլտնտեսային հանրային տնտեսությունից ստացած հիմնական յեկամուտից, անձնական ոգտագործման համար ունի վոչ-մեծ տնամերձ հողամաս և, վորպես՝ անձնական սեփականություն՝ ոժանդակ տնտեսություն տնամերձ հողամասում բնակելի տուն, մթերատու անասուններ, թռչուններ և գյուղատնտեսական մանր ինվենտար՝ գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրության համաձայն։

ՀՈԴՎԱԾ 8. Կոլտնտեսությունների զբաղեցրած հողն ամրացվում է նրանց՝ անվճար ու անժամկետ ոգտագործելու համար, այսինքն՝ առհավետ։

ՀՈԴՎԱԾ 9. Տնտեսության սոցիալիստական սիստեմի հետ միասին, վորը հանդիսանում է տնտեսության տիրապետող ձևը Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ում, որենքով թույլատրվում է մենատնտես գյուղացիների ու տնայնագործների մասնավոր մանր տնտեսություն, վորը հիմնված է անձնական աշխատանքի վրա և բացառում է ուրիշի աշխատանքի շահագործումը։

ՀՈԴՎԱԾ 10. Քաղաքացիների անձնական սեփականության իրավունքը՝ նրանց աշխատանքային յեկամուտների ու խնայողությունների նկատմամբ, բնակելի տան և տնային ոժանդակ տնտեսության նկատմամբ, տնային տնտեսության և առորյա գործածության առարկաների նկատմամբ, անձնական սպառման ու հարմարության առարկաների նկատմամբ, ինչպես և քաղաքացիների անձնական սեփականության ժառանգման իրավունքը— պահպանվում են որենքով։

ՀՈԴՎԱԾ 11. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի տնտեսական

կյանքը վորոշվում և ուղղություն է ստանում պետական ժողովրդատնտեսական պլանով՝ հողում հանրային հարստության ավելացման, աշխատավորների նյութական ու կուլտուրական մակարդակի անշեղ բարձրացման, սոցիալիստական պետության անկախության ամրացման և նրա պաշտպանունակության ուժեղացման:

ՀՈԴՎԱԾ 12. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ում աշխատանքը հանդիսանում է աշխատանքի ընդունակ յուրաքանչյուր քաղաքացու պարտականությունը և պատվի գործը՝ «ով չի աշխատում, նա չի ուտում» սկզբունքի համաձայն:

Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ում իրականացվում է սոցիալիզմի սկզբունքը՝ «յուրաքանչյուրից ըստ նրա ընդունակության, յուրաքանչյուրին՝ ըստ նրա աշխատանքի»:

ԳԼՈՒԽ II.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

ՀՈԴՎԱԾ 13. Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը մտնում է Ադրբեջանի ԽՍՀ-ի կազմի մեջ՝ ավտոնոմ հանրապետության իրավունքով:

ԽՍՀ Միության Սահմանադրության 14-րդ հոդվածի և Ադրբեջանի ԽՍՀ-ի Սահմանադրության 19-րդ հոդվածի սահմաններից դուրս Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունն իրականացնում է պետական իշխանությունն ավտոնոմ սկզբունքներով:

ՀՈԴՎԱԾ 14. Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունը բաղկացած է՝ Աբրակունիսի, Ջուլֆայի, Որդուբադի, Նախիջևանի, Նորաշենի և Շահբուզի շրջաններից և Նախիջևան—Արաքսի վրա քաղաքից, վորն անմիջականորեն յենթարկվում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի պետական իշխանության բարձրագույն որգաններին:

ՀՈԴՎԱԾ 15. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի տերիտորիան չի կարող փոփոխության յենթարկվել առանց Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի համաձայնության:

ՀՈԴՎԱԾ 16. ԽՍՀՄ-ի և Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի որենքները պարտադիր են Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի տերիտորիայում:

Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի որենքի և ԽՍՀՄ-ի ու Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի որենքների միջև տարամտություն լինելու դեպքում, գործում են ԽՍՀՄ-ի և Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի որենքները:

ՀՈԴՎԱԾ 17. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի յուրաքանչյուր քաղաքացի հանդիսանում է Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի և ԽՍՀՄ-ի քաղաքացի:

Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի և մյուս բոլոր միութենական հանրապետությունների քաղաքացիները Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի տերիտորիայում ուսվում են Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի քաղաքացիների հետ միատեսակ իրավունքներով:

ՀՈԴՎԱԾ 18. Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության իրավասությանը, ի դեմս նրա իշխանության բարձրագույն մարմինների և պետական կառավարման մարմինների, յենթակա յեն.

ա) Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Սահմանադրության սահմանումը, այն Ադրբեջանի ԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի հաստատությանը ներկայացնելը և նրա կատարման վերահսկողությունը:

բ) Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի շրջանային բաժանման, շրջանների, քաղաքների սահմանների սահմանումը և այդ Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի հաստատմանը ներկայացնելը:

գ) Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի որենսդրությունը.

դ) Պետական կարգի ու քաղաքացիների իրավունքների պահպանումը.

ե) Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի ժողովրդատնտեսական պլանի հաստատումը.

զ) Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի պետական բյուջեյի հաստատումը.

ը) ԽՍՀՄ-ի և Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի որենսդրությանը համապատասխան, պետական ու տեղական հարկերի, գանձումների ու վոչ հարկային յեկամուտների սահմանումը.

թ) Շրջանների,— քաղաքների և գյուղական խորհուրդների բյուջեների իրագործման ղեկավարումը.

ժ) ապահովագրական և խնայողական գործի ղեկավարումը.

ի) Հանրապետությանը յենթակա արդյունաբերական, գյուղատնտեսական ու առևտրական ձեռնարկությունների և կազմակերպությունների կառավարումը ինչպես նաև տեղական արդյունաբերության ղեկավարումը.

լ) ԽՍՀՄ-ի և Ադրբեջանի ԽՍՀ-ին յենթակա

ձեռնարկությունների դրության և կառավարման վերահսկողությունն ու հետևելը.

խ) Հողից, ընդերքից, անտառներից ու ջրերից ոգտվելու կարգի ղեկավարությունը և վերահսկողությունը համապատասխան ԽՍՀՄ-ի և Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի որենքների.

ծ) Բնակարանային ու կոմունալ տնտեսության, բնակարանային շինարարության և քաղաքների ու մարզարնակ այլ վայրերի բարեկարգության ղեկավարումը.

կ) Ճանապարհային շինարարությունը, տեղական տրանսպորտի ու տեղական կապի ղեկավարումը.

հ) ԽՍՀՄ-ի և Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի աշխատանքի մասին որենքների կատարման վերահսկողությունը.

ձ) Առողջապահության գործի ղեկավարումը.

ղ) Սոցիալական-ապահովության գործի ղեկավարումը.

ճ) Տարրական և միջնակարգ կրթության գործի ղեկավարումը, բարձրագույն կրթության գործի վերահսկումը և հետևումը.

մ) Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի կուլտուր-լուսավորական և գիտական կազմակերպությունների ու հիմնարկությունների ղեկավարումը.

յ) Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի գործի ղեկավարումն ու կազմակերպումը.

ն) Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի դատական մարմինների կազմակերպումը:

ԳԼՈՒԽ III.

ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ԱՎՏՈՆՈՄ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 19· Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի պետական իշխանության բարձրագույն մարմինը հանդիսանում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհուրդը:

ՀՈԴՎԱԾ 20· Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհուրդն իրագործում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Սահմանադրության 13—18 հոդվածների համաձայն Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ին վերապահված բոլոր իրավունքները, վոր չափով, վոր նրանք, համաձայն Սահմանադրության, չեն մտնում Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդին հաշվետու Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի մարմինների — Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահության, Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի և Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարիատների իրավասության մեջ:

ՀՈԴՎԱԾ 21· Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհուրդը հանդիսանում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի միակ օրենսդրական մարմինը:

ՀՈԴՎԱԾ 22· Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհուրդն ընտրում են Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի քաղաքացիները, ըստ ընտրական ոկրուգների չորս տարվա ժամկետով, 2000 բնակչից մի պատգամավորի նորմայով:

ՀՈԴՎԱԾ 23· Օրենքը հաստատված է համարվում, յեթե նա ընդունված է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի կողմից ձայների հասարակ մեծամասնությամբ:

ՀՈԴՎԱԾ 24· Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի ընդունած օրենքները հրապարակվում են ադրբեջաներեն և հայերեն լեզուներով, Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահության նախագահի և քարտուղարի ստորագրություններով:

ՀՈԴՎԱԾ 25· Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհուրդն ընտրում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահ և նրա յերկու տեղակալներ:

ՀՈԴՎԱԾ 26· Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահը ղեկավարում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նիստերը և տնորինում է նրա ներքին կարգը:

ՀՈԴՎԱԾ 27· Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանները հրավիրում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահությունը տարեկան յերկու անգամ:

Հերթից դուրս նստաշրջանները հրավիրում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահությունն իր հայեցողությամբ— կամ Գերագույն Խորհրդի պատգամավորների մեկ-յերրորդի պահանջով:

ՀՈԴՎԱԾ 28· Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն

Խորհուրդն ընտրում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահությունը՝ բաղկացած Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահության նախագահից, նրա տեղակալից, նախագահության քարտուղարից և նախագահության 8 անդամից:

ՀՈԴՎԱԾ 29. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահությունը հաշվետու է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի առաջ իր ամբողջ գործունեության համար:

ՀՈԴՎԱԾ 30. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահությունը՝

ա) հրավիրում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանները.

բ) Մեկնաբանում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի օրենքները, հրատարակում է հրամանագրերը.

գ) Կատարում է համաժողովրդական հարցում (ռեֆերենդում).

դ) Բեկանում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի վորոշումներն ու կարգադրությունները, նույնպես և շրջանային և քաղաքային Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի աշխատավորների Խորհուրդների պատգամավորների վորոշումներն ու կարգադրությունները՝ նրանք օրենքին չհամապատասխանելու դեպքում.

ե) Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանների միջև ընկած ժամանակաշրջանում պաշտոնից ազատում և նշանակում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի առանձին ժողովրդական կոմիսարներին՝ Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների

Խորհրդի նախագահի առաջարկությամբ, հետագայում ներկայացնելով Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդին ի հաստատություն:

զ) Տալիս է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի պատվավոր կոչումներ:

ՀՈԴՎԱԾ 31. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհուրդն ընտրում է մանդատային հանձնաժողով, վորը ստուգում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի պատգամավորների լիազորությունները: Մանդատային հանձնաժողովի առաջարկությամբ Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհուրդը վորոշում է կամ ընդունել առանձին պատգամավորների լիազորությունները, կամ բեկանել առանձին պատգամավորների ընտրությունները:

ՀՈԴՎԱԾ 32. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհուրդը, յերբ անհրաժեշտ գտնի, նշանակում է քննիչ ու վերստուգիչ հանձնաժողովներ ամեն մի հարցի առթիվ: Բոլոր հիմնարկությունները ու պաշտոնատար անձերը պարտավոր են կատարել այդ հանձնաժողովների պահանջները և նրանց ներկայացնել անհրաժեշտ նյութեր ու փաստաթղթեր:

ՀՈԴՎԱԾ 33. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի պատգամավորը չի կարող դատական պատասխանատվության կանչվել կամ ձերբակալվել առանց Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի համաձայնության, իսկ Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանների միջև ընկած ժամանակաշրջանում,— առանց Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գե-

բաղուն Խորհրդի նախագահության համաձայնության։

ՀՈԴՎԱԾ 34. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի լիազորությունները լրանալուց հետո Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահությունը նշանակում է նոր ընտրություններ Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի լիազորությունները լրանալու որից վոչ ավելի, քան յերկու ամսվա ընթացքում։

ՀՈԴՎԱԾ 35. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի լիազորությունները լրանալուց հետո Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահությունը պահպանում է իր լիազորությունները մինչև Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի նորընտիր Գերագույն Խորհրդի կողմից Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նոր նախագահություն կազմելը։

ՀՈԴՎԱԾ 36. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Նորընտիր Գերագույն Խորհուրդը հրավիրվում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի նախկին գումարման Գերագույն Խորհրդի նախագահության կողմից՝ վոչ ուշ, քան ընտրություններից մի ամիս հետո։

ՀՈԴՎԱԾ 37. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհուրդը կազմում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի կառավարություն— Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդ։

172
37

ԳԼՈՒԽ IV.

ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ԱՎՏՈՆՈՄ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 38. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի պետական իշխանության բարձրագույն գործադիր և կարգադրիչ մարմինը հանդիսանում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը։

ՀՈԴՎԱԾ 39. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը պատասխանատու է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի առջև և հաշվետու է նրան, իսկ Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանների միջև ընկած ժամանակաշրջանում՝ Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի Նախագահության առջև, վորին հաշվետու է։

ՀՈԴՎԱԾ 40. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը հրատարակում է վորոշումներ ու կարգադրություններ ԽՍՀ Միության, Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի և Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի որենքների հիման վրա և ի կատարումն նրանց, ԽՍՀ Միության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի ու Ադրբեջանյան Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի վորոշումների ու կարգադրությունների հիման վրա և ի կատարումն նրանց ու ստուգում է նրանց կատարումը։

ՀՈԴՎԱԾ 41. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդա-

կան Կոմիսարների Խորհրդի վորոշումների ու կարգադրությունների կատարումը պարտադիր է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի ամբողջ տերիտորիայում։

ՀՈԴՎԱԾ 42. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը՝

ա) միավորում և ուղղություն է տալիս Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարիատների և նրա գերատեսչությանը յենթակա տնտեսական ու կուլտուրական մյուս հիմնարկությունների աշխատանքին. միավորում և ստուգում է ընդհանուր—Միութենական և Միութենական հանրապետական Ժողովրդական Կոմիսարիատների լիազորների աշխատանքը.

բ) միջոցներ է ձեռք առնում Ժողովրդատնտեսական պլանն իրագործելու համար.

գ) միջոցներ է ձեռք առնում Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի պետական ու տեղական բյուջեն իրագործելու համար.

դ) միջոցներ է ձեռք առնում հասարակական կարգն ապահովելու, պետության շահերը պաշտպանելու և քաղաքացիների իրավունքները պահպանելու համար.

ե) ղեկավարում և ստուգում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի աշխատավորների պատգամավորների շրջանային և քաղաքային խորհուրդների գործադիր կոմիտեների աշխատանքը։

ՀՈԴՎԱԾ 43. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդն իրավունք ունի բեկանել աշխատավորների պատգամավորների շրջանային և քաղաքային խորհուրդների գործադիր կոմիտեների վորոշումներն ու կարգադրությունները նույնպես և

կասեցնել աշխատավորների պատգամավորների շրջանային և քաղաքային խորհուրդների վորոշումներն ու կարգադրությունները։

Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդն իրավունք ունի բեկանել Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների հրամաններն ու հրահանգները։

ՀՈԴՎԱԾ 44. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը կազմվում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի կողմից հետևյալ կազմով՝

Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահ.

Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի նախագահի յերկու տեղակալներ.

Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Պետական Պլանային Հանձնաժողովի նախագահ.

Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական կոմիսարներ.

Հողագործության.

Ֆինանսների.

Ներքին առևտրի.

Ներքին գործերի

Արդարադատության.

Առողջապահության.

Լուսավորության.

Տեղական արդյունաբերության.

Կոմունալ տնտեսության.

Սոցիալական՝ ապահովագրության.

Ճանապարհային վարչության պետ.

ԽՍՀՄ-ի Մթերումների Կոմիտեյի լիազոր.

Արվեստների գործերի վարչության պետ։

ՀՈԴՎԱԾ 45. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի կառավարությունը կամ Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի ժողովրդական կոմիսարը, վորոնց ուղղված է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի պատգամավորի հարցապնդումը, պարտավոր են վոչ ավելի, քան յերեք որվա ժամկետում բանավոր կամ գրավոր պատասխան տալ Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդում։

ՀՈԴՎԱԾ 46. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի ժողովրդական կոմիսարները ղեկավարում են պետական կառավարման այն ճյուղերը, վորոնք մտնում են Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի իրավասության մեջ, Ադրբեջանյան և Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Սահմանադրության համաձայն։

ՀՈԴՎԱԾ 47. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի ժողովրդական կոմիսարները համապատասխան ժողովրդական կոմիսարիատների իրավասության սահմաններում հրատարակում են հրամաններ ու հրահանգներ՝ ԽՍՀՄ-ի, Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի և Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի որենքների հիման վրա և ի կատարումն նրանց, ԽՍՀՄ-ի, Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի և Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի ժողովրդական կոմիսարների Խորհուրդի վորոշումների ու կարգադրությունների, Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի ժողովրդական կոմիսարիատների հրամանների ու հրահանգների հիման վրա ու ի կատարումն նրանց և ստուգում են նրանց կատարումը։

ՀՈԴՎԱԾ 48. Ժողովրդական կոմիսարները Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ում ղեկավարում են իրենց հանձնած պետական կառավարման ճյուղերին, յենթարկվելով ինչպես Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդին, նույնպես և Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի համապատասխան ժողովրդական կոմիսարիատներին։

ԳԼՈՒԽ V.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 49. Շրջաններում, քաղաքներում, ավաններում, գյուղերում պետական իշխանության մարմինները հանդիսանում են աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդները։

ՀՈԴՎԱԾ 50. Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային, քաղաքային, բանչենային և գյուղական խորհուրդները համապատասխանորեն ընտրվում են շրջանի, քաղաքի, բանչենի, գյուղի աշխատավորների կողմից յերկու տարվա ժամկետով։

ՀՈԴՎԱԾ 51. Աշխատավորների պատգամավորների Խորհուրդները (շրջանի, քաղաքի, գյուղի, բանչենի) ղեկավարում են կուլտուր-քաղաքական և տնտեսական շինարարությունն իրենց տերիտորիայում, սահմանում են տեղական բյուջե, ղեկավարում են իրենց յենթակա կառավարման մարմինների գործունեությունը, ապահովում են պետական կարգերի պահպանությունը, աջակցում են յերկրի պաշտպանունակության ուժեղացմանը, ապահովում են որենքների կատարումը և քաղաքացիների իրավունքների պահպանությունը։

ՀՈԴՎԱԾ 52. Աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդները վորոշումներ են ընդունում և կարգադրություններ են անում ԽՍՀՄ-ի, Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի և Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի որենքներով, նրանց վերապահված իրավունքների սահմաններում։

ՀՈԴՎԱԾ 53· Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային, քաղաքային, բանչենային և գյուղական խորհուրդների գործադիր ու կարգադրիչ մարմինները հանդիսանում են նրանց ընտրած գործադիր կոմիտեները՝ բաղկացած նախագահից, նրա տեղակալներից, քարտուղարից և անդամներից:

ՀՈԴՎԱԾ 54· Վոչ մեծ ընակավայրերում աշխատավորների պատգամավորների գյուղական խորհուրդների գործադիր ու կարգադրիչ մարմինները հանդիսանում են նրանց ընտրած նախագահը, նրա տեղակալը և քարտուղարը:

ՀՈԴՎԱԾ 55· Աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդների (շրջանի, քաղաքի, ավանի, գյուղի) գործադիր կոմիտեներն իրագործում են կուլտուր-քաղաքական և տնտեսական շինարարության ղեկավարությունն իրենց տերիտորիայում՝ աշխատավորների պատգամավորների համապատասխան խորհուրդների և վերադաս պետական մարմինների վորոշումների հիման վրա:

ՀՈԴՎԱԾ 56· Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային խորհուրդների նստաշրջանները հրավիրում են նրանց գործադիր կոմիտեները տարեկան վոչ պակաս քան վեց անգամ:

ՀՈԴՎԱԾ 57· Աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային, գյուղական և բանչենային խորհուրդների նստաշրջանները հրավիրում են նրանց գործադիր մարմինները վոչ պակաս քան ամսական մեկ անգամ:

ՀՈԴՎԱԾ 58· Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային և քաղաքային խորհուրդներն իրենց

նստաշրջանի ժամանակ, ընտրում են նախագահ ու քարտուղար՝ նստաշրջանի նիստերը վարելու համար:

ՀՈԴՎԱԾ 59· Գյուղական խորհուրդի նախագահը հրավիրում է գյուղական խորհուրդը և վարում է նրա նիստերը:

ՀՈԴՎԱԾ 60· Աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդների գործադիր մարմիններն անմիջականորեն հաշվետու են, ինչպես իրենց ընտրող աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդին, նույնպես և աշխատավորների պատգամավորների վերադաս խորհուրդի գործադիր մարմնին:

ՀՈԴՎԱԾ 61· Աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդների վերադաս գործադիր կոմիտեներն իրավունք ունեն բեկանել ստորադաս գործադիր կոմիտեների վորոշումներն ու կարգադրությունները և կասեցնել աշխատավորների պատգամավորների ստորադաս խորհուրդների վորոշումներն ու կարգադրությունները:

ՀՈԴՎԱԾ 62· Աշխատավորների պատգամավորների վերադաս խորհուրդներն իրավունք ունեն բեկանել աշխատավորների պատգամավորների ստորադաս խորհուրդների ու նրանց գործադիր կոմիտեների վորոշումներն ու կարգադրությունները:

ՀՈԴՎԱԾ 63· Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային խորհուրդները կազմում են Գործադիր կոմիտեների հետևյալ բաժինները՝

Հողային·

Ժողովրդական կրթության·

Ֆինանսային·

Ներքին առևտրի·

Առողջապահության.
Սոցիալական ապահովության.
Ընդհանուր.
Ճանապարհային.
Պլանային հանձնաժողով.

Կադրերի սեկտոր Գործկոմի նախագահին կից և, բացի դրանից, շրջանի տնտեսության առանձնահատկություններին համապատասխան, Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահության հաստատումով, աշխատավորների պատգամավորների. շրջանային խորհուրդները կազմում են՝ կոմունալ և տեղական արդյունաբերության բաժինները:

ՀՈԴՎԱԾ 64. Շրջանային պայմաններին համապատասխան, ԽՍՀՄ-ի և Ադրբեջանական ԽՍՀ-ի որենքների հիման վրա, Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի նախագահության հաստատումով, Ներքին Գործերի Ժողովրդական Կոմիսարիատը աշխատավորների պատգամավորների շրջանային խորհուրդներին կից կազմում է իր վարչությունները:

ՀՈԴՎԱԾ 65. Աշխատավորների պատգամավորների շրջանային խորհուրդների բաժիններն իրենց գործունեության մեջ յենթարկվում են ինչպես աշխատավորների պատգամավորների շրջանային խորհրդին ու նրա գործադիր կոմիտեին, այնպես և Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի համապատասխան ժողովրդական կոմիսարիատին:

ՀՈԴՎԱԾ 66. Աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային խորհուրդները կազմվում են Գործադիր Կոմիտեների հետևյալ բաժինները.—

Ֆինանսային.

Կոմունալ տնտեսության.
Ներքին առևտրի.
Առողջապահության.
Ժողովրդական կրթության.
Սոցիալական ապահովության.
Ընդհանուր.
Պլանային հանձնաժողով.

Կադրերի սեկտոր Գործկոմի նախագահին կից և, բացի դրանից, քաղաքի արդյունաբերության, նրա քաղաքային և քաղաքամերձ տնտեսության առանձնահատկությունների համապատասխան՝

Տեղական արդյունաբերության.
Հողային:

ՀՈԴՎԱԾ 67. Աշխատավորների պատգամավորների քաղաքային խորհուրդների բաժիններն իրենց գործունեության մեջ յենթարկվում են ինչպես աշխատավորների պատգամավորների համապատասխան քաղաքային խորհուրդին ու նրա Գործադիր կոմիտեին, այնպես և աշխատավորների պատգամավորների շրջանային խորհուրդի համապատասխան բաժնին:

ՀՈԴՎԱԾ 68. Նախիջևան—Արաքսի վրա քաղաքի աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդի բաժիններն իրենց գործունեության մեջ յենթարկվում են ինչպես Նախիջևան—Արաքսի վրա քաղաքի աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդին ու նրա Գործադիր Կոմիտեին, այնպես և Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի համապատասխան ժողովրդական կոմիսարիատին անմիջականորեն:

ԳԼՈՒԽ VI.

ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ԱՎՏՈՆՈՄ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲՅՈՒՋԵՆ

ՀՈԴՎԱԾ 69. Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության բյուջեն կազմում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը և ներկայացնում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի հաստատմանը: Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի կողմից հաստատված Նախիջևանի ԱՍԽՀ-ի պետական բյուջեն հրապարակվում է ի գիտություն ընդհանուրին:

ՀՈԴՎԱԾ 70. Նախիջևանի ԱՍԽՀ-ի Գերագույն Խորհուրդը ընտրում է բյուջետային հանձնաժողով, որը Գերագույն Խորհրդին զեկուցում է իր տեղեկացությունը Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի պետական բյուջեյի վերաբերյալ:

ՀՈԴՎԱԾ 71. Նախիջեվանի ԱԽՍՀ-ի բյուջեյի կատարման մասին հաշվետվությունը հաստատվում է Նախիջևանի ԱՍԽՀ-ի Գերագույն Խորհրդի կողմից և հրապարակվում է ի գիտություն ընդհանուրին:

ՀՈԴՎԱԾ 72. Նախիջևանի ԱՍԽՀ-ի բյուջեյի նույնպես և տեղական շրջանային, քաղաքային և գյուղական խորհուրդների բյուջեների մեջ ներառ-

վում են տեղական տնտեսությունից ստացվող յեկամուտները, նրանց տերիտորիայում ստացվող պետական յեկամուտներից արվող հատկացումները, ինչպես և ստացումները տեղական հարկերից ու գանձումներից՝ ԽՍՀՄ-ի և Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի որենսդրությամբ սահմանվող չափերով:

ԳԼՈՒԽ VII.

ԴԱՏԱՐԱՆ ՅԵՎ ԴԱՏԱԽԱԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈԴՎԱԾ 73. Արդարադատությունը Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունում իրագործվում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն դատարանի, ԽՍՀՄ-ի Գերագույն Խորհրդի վորոշմամբ ստեղծվող ԽՍՀՄ-ի հատուկ դատարանների, ժողովրդական դատարանների միջոցով:

ՀՈԴՎԱԾ 74. Գործերի քննարկումը բոլոր դատարաններում կատարվում է ժողովրդական ատենակալների մասնակցությամբ, բացի որենքով հատկապես նախատեսված դեպքերից:

ՀՈԴՎԱԾ 75. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն դատարանը Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի բարձրագույն դատական մարմինն է հանդիսանում: Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն դատարանի վրա դրվում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի բոլոր դատական մարմինների դատական գործունեության հսկողությունը:

ՀՈԴՎԱԾ 76. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն

դատարանն ընտրվում է Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի կողմից հինգ տարվա ժամկետով:

ՀՈԴՎԱԾ 77. Ժողովրդական դատարաններն ընտրում են շրջանի քաղաքացիները՝ ընդհանուր, ուղղակի և հավասար ընտրական իրավունքի հիման վրա, գաղտնի քվեարկությամբ՝ յուրաքանչյուր տարվա ժամկետով:

ՀՈԴՎԱԾ 78. Դատավարությունը Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ում տարվում է Ադրբեջաներեն լեզվով, իսկ այն գյուղերում և բանչեններում, որտեղ մեծամասնությունը կազմում են հայերը— հայերեն լեզվով, այդ լեզուներին չտիրապետող անձերի համար ապահովելով լիակատար ծանոթացումը գործի նյութերին թարգմանի միջոցով, ինչպես նաև դատարանում մայրենի լեզվով հանդես գալու իրավունքը:

ՀՈԴՎԱԾ 79. Գործերի քննությունը Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի բոլոր դատարաններում, եթե որևէքը բացառություններ չի նախատեսում, տարվում է դռնբաց, ապահովելով մեղադրյալի համար պաշտպանության իրավունք:

ՀՈԴՎԱԾ 80. Դատավորներն անկախ են և միայն օրենքին են յենթարկվում:

ՀՈԴՎԱԾ 81. Բոլոր ժողովրդական կոմիսարիատների և նրանց գերատեսչության յենթակա հիմնարկությունների ինչպես և առանձին պաշտոնատար անձերի, նույնպես և Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի տերիտորիայում քաղաքացիների կողմից օրենքները ճշգրիտ կերպով կատարելու բարձրագույն հսկողությունն իրագործվում է ինչպես անմիջականորեն ԽՍՀՄ-ի դատախազի միջոցով, այնպես և Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի

դատախազի միջոցով, և Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի դատախազի միջոցով:

ՀՈԴՎԱԾ 82. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի դատախազը նշանակվում է ԽՍՀՄ-ի դատախազի կողմից հինգ տարվա ժամկետով:

ՀՈԴՎԱԾ 83. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի շրջանային և քաղաքային դատախազները նշանակվում են Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի դատախազության կողմից ԽՍՀՄ-ի դատախազության հաստատությամբ հինգ տարվա ժամկետով:

ՀՈԴՎԱԾ 84. Դատախազության մարմիններն իրենց ֆունկցիաներն իրագործում են անկախ տեղական որևէ մարմնից, յենթարկվելով միայն ԽՍՀՄ-ի և Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի դատախազին:

ԳԼՈՒԽ VIII.

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀՈԴՎԱԾ 85. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի քաղաքացիներն ունեն աշխատանքի իրավունք, այսինքն՝ ապահովված աշխատանք ստանալու իրավունք, նրանց աշխատանքը վարձատրելով նրա քանակի ու վորակի համապատասխան: Աշխատանքի իրավունքն ապահովում է ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական կազմակերպումով, խորհրդային հասարակության, արտադրողական ուժերի անշեղ աճումով, տնտեսա-

կան ճգնաժամերի հնարավորության վերացումով և գործազրկության լիկվիդացիայով։

ՀՈԴՎԱԾ 86. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի քաղաքացիներն ունեն հանգստի իրավունք։

Հանգստի իրավունքն ապահովվում է բանվորների ճնշող մեծամասնության համար աշխատանքային որը կրճատելով— հասցնելով 7 ժամի, բանվորների ու ծառայողների համար սահմանելով ամեն տարի արձակուրդներ՝ պահպանելով աշխատավարձը, աշխատավորներին սպասարկելու համար սանատորիաների, հանգստյան տների, ակումբների լայն ցանց տրամադրելով։

ՀՈԴՎԱԾ 87. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի քաղաքացիներն նյութական ապահովության իրավունք ունեն՝ ծերության, ինչպես նաև հիվանդության և աշխատունակությունը կորցնելու դեպքում։ Այդ իրավունքն ապահովում է բանվորների և ծառայողների՝ պետության հաշվին կատարվող սոցիալական ապահովագրության լայն ծավալումով, աշխատավորներին ձրի բժշկական ոգնություն ցույց տալով, աշխատավորների ոգտագործման համար կուրորտների լայն ցանց տրամադրելով։

ՀՈԴՎԱԾ 88. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի քաղաքացիներն ունեն կրթության իրավունք։

Այդ իրավունքն ապահովում է ընդհանուր-պարտադիր տարրական կրթությամբ, կրթության անվճարությամբ, ներառյալ բարձրագույն կրթությունը, բարձրագույն դպրոցում սովորողների ճնշող մեծամասնության համար պետական թոշակների սիստեմով, դպրոցներում մայրենի լեզվով ուսուցանելով, գործարաններում, խորհտնտեսություններում, Մեքենա-տրակտորային կայաններում ու կոլտնտեսություններում աշխատավորների համար ձրի արտադրական-տեխնիկական ու ագրոնոմիական ուսուցում կազմակերպելով։

ՀՈԴՎԱԾ 89. Կնոջը Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ում տղամարդուն հավասար իրավունքներ են տրվում, տնտեսական, պետական, կուլտուրական և հասարակական-քաղաքական կյանքի բոլոր ասպարեզներում։

Կանանց այդ իրավունքների իրագործման հնարավորությունն ապահովում են՝ կնոջը տղամարդուն հավասար իրավունք տալով աշխատանքի, աշխատանքի վարձատրության, հանգստի, սոցիալական ապահովագրության ու կրթության ասպարիզում, մոր և մանկան շահերի պետական պահպանությամբ կնոջը հղիության ժամանակ արձակուրդ տալով, պահպանելով աշխատավարձը ծննդատների, մանկական մսուրների ու պարտեզների լայն ցանցով։

ՀՈԴՎԱԾ 90. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի քաղաքացիների իրավահավասարությունը անկախ նրանց ազգությունից, ռասսայից, տնտեսական, պետական կուլտուրական և հասարակական քաղաքական կյանքի բոլոր ասպարեզներում՝ անխախտ որենք է հանդիսանում։

Իրավունքների վորևե ուղղակի կամ անուղղակի սահմանափակումը, կամ ընդհակառակը, ռասսայական ու ազգային պատկանելիությունից յելնելով քաղաքացիների համար ուղղակի կամ անուղղակի առավելություններ սահմանելը, ինչպես նաև ռասսայական

կամ ազգային բացառիկության, կամ ատելության ու արհամարանքի ամեն մի քարոզ՝ պատժվում են օրենքով։

ՀՈԴՎԱԾ 91· Քաղաքացիների համար խղճի ազատությունն ապահովելու նպատակով եկեղեցին Նախիջևանի ԱՍՍՀ-ում բաժանված է պետությունից և դպրոցը՝ եկեղեցուց։ Կրոնական պաշտամունքների կատարման ազատությունը և հակակրոնական պրոպագանդայի ազատությունը ճանաչվում է բոլոր քաղաքացիների վերաբերմամբ։

ՀՈԴՎԱԾ 92· Աշխատավորների շահերին համապատասխան և Սոցիալիստական հասարակարգն ամրացնելու նպատակով, Նախիջևանի ԱՍՍՀ-ի քաղաքացիների համար օրենքով ապահովվում է՝

ա) խոսքի ազատություն

բ) մամուլի ազատություն

գ) ժողովների ու միտինգների ազատություն

դ) փողոցային երթերի ու ցույցերի ազատություն։

Քաղաքացիների այդ իրավունքներն ապահովում են՝ աշխատավորներին և նրանց կազմակերպություններին տրամադրելով տպարաններ, թղթի պաշարներ, հասարակական շենքեր, փողոցներ, կապի միջոցներ ու նյութական այլ պայմաններ, որոնք անհրաժեշտ են դրանց իրագործման համար։

ՀՈԴՎԱԾ 93· Աշխատավորների շահերին համապատասխան և ժողովրդական մասսաների կազմակերպչական ինքնագործունեությունը ու քաղաքական ակտիվությունը զարգացնելու նպատակով, ապահովվում է Նախիջևանի ԱՍՍՀ-ի քաղաքացիների

իրավունքը՝ միավորելու հասարակական կազմակերպություններում՝ արհեստակցական միություններում, կոոպերատիվ միավորումներում, յերիտասարդության կազմակերպություններում, սպորտային և պաշտպանական կազմակերպություններում, կուլտուրական, տեխնիկական և գիտական ընկերություններում, իսկ բանվոր դասակարգի շարքերից ու աշխատավորների մյուս խավերից ամենից ավելի ակտիվ ու գիտակից քաղաքացիները համախմբվում են Համամիութենական Կոմունիստական (բոլշևիկների) կուսակցության մեջ, վորը աշխատավորների առաջավոր ջոկատն է, սոցիալիստական հասարակարգն ամրացնելու և զարգացնելու համար նրանց մղած պայքարում ու աշխատավորների բոլոր, ինչպես հասարակական, այնպես և պետական կազմակերպությունների ղեկավար կորիզն է ներկայացնում։

ՀՈԴՎԱԾ 94· Նախիջևանի ԱՍՍՀ-ի քաղաքացիների համար ապահովվում է անձի անձեռնմխելիություն։ Վոչ վոք չի կարող յենթարկվել ձերբակալության այլ կերպ, քան դատարանի վորոշումով, կամ դատախազի սանկցիայով։

ՀՈԴՎԱԾ 95· Քաղաքացիների բնակարանի անձեռնմխելիությունը և նամակագրության գաղտնիությունը պահպանվում է օրենքով։

ՀՈԴՎԱԾ 96· Նախիջևանի ԱՍՍՀ-ին ապաստանի իրավունք է վերապահում ոտարերկրյա քաղաքացիներին, վորոնք հետապնդվում են աշխատավորների շահերը պաշտպանելու, կամ գիտական գործունեության, կամ ազգային-ազատագրական պայքարի համար։

ՀՈԴՎԱԾ 97. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի յուրաքանչյուր քաղաքացի պարտավոր է պահպանել Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության Սահմանադրությունը, Ադրբեջանյան Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Սահմանադրությունը և Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Սահմանադրությունը, կատարել օրենքները, պաշտպանել աշխատանքի կարգապահությունը, ազնվորեն վերաբերվել դեպի հասարակական պարտքը, հարգել սոցիալիստական համակեցության կանոնները:

ՀՈԴՎԱԾ 98. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի յուրաքանչյուր քաղաքացի պարտավոր է պահպանել ու ամրացնել հանրային, սոցիալիստական, սեփականությունը, վորպես խորհրդային կարգերի սրբազան և անձեռնմխելի հիմք, վորպես հայրենիքի հարստության ու հզորության աղբյուր, վորպես բոլոր աշխատավորների ունեվոր և կուլտուրական կյանքի աղբյուր:

Հանրային սոցիալիստական սեփականության դեմ վոտնձգություն անող անձերը, ժողովրդի թշնամիներ են:

ՀՈԴՎԱԾ 99. Ընդհանուր զինվորական պարտականությունն օրենք է հանդիսանում:

Զինվորական ծառայությունը Բանվորագյուղացիական Կարմիր Բանակում Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի քաղաքացիների պատվավոր պարտականությունն է:

ՀՈԴՎԱԾ 100. Հայրենիքի պաշտպանությունը Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի յուրաքանչյուր քաղաքացու սրբազան պարտքն է: Հայրենիքին դավաճանելը՝ յերդումը խախտելը, թշնամու կողմն անցնելը, պետության ռազմական հզորությանը վնաս հասցնելը, լրտեսությունը— պատժվում են օրենքի ամբողջ խստությամբ, վորպես ամենածանր չարագործություն:

ԳԼՈՒԽ IX.

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՍԻՍՏԵՄԸ

ՀՈԴՎԱԾ 101. Աշխատավորների պատգամավորների բոլոր խորհուրդների— Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի, աշխատավորների պատգամավորների շրջանային, քաղաքային, բանշենային և գյուղական խորհուրդները,— պատգամավորների ընտրությունները կատարում են ընտրողները ընդհանուր, հավասար և ուղղակի ընտրական իրավունքի հիման վրա, դաղտնի քվեարկությամբ:

ՀՈԴՎԱԾ 102. Պատգամավորների ընտրությունները ընդհանուր են. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի բոլոր քաղաքացիները, վորոնց 18 տարին լրացել է, անկախ ռասսայական ու ազգային պատկանելիությունից. դավանանքից, կրթական ցենզից, նստակեցությունից, սոցիալական ծագումից, գույքային դրությունից և անցյալ գործունեությունից, իրավունք ունեն մասնակցելու պատգամավորների ընտրություններին և ընտրվելու, բացառությամբ խելագարների, և այն անձերի, վորոնք դատարանի կողմից դատապարտված են՝ ընտրական իրավունքների զրկմամբ:

ՀՈԴՎԱԾ 103. Պատգամավորների ընտրությունները հավասար են. յուրաքանչյուր քաղաքացի ունի

մեկ ձայն։ Բոլոր քաղաքացիներն ընտրություններին մասնակցում են հավասար հիմունքներով։

ՀՈԴՎԱԾ 104։ Կանայք ընտրելու և ընտրվելու իրավունքից օգտվում են տղամարդկանց հետ համահավասար։

ՀՈԴՎԱԾ 105։ Կարմիր բանակի շարքերում գտնվող քաղաքացիները ընտրելու և ընտրվելու իրավունքից օգտվում են բոլոր քաղաքացիների հետ համահավասար։

ՀՈԴՎԱԾ 106։ Պատգամավորների ընտրություններն ուղղակի են։ Աշխատավորների պատգամավորների բոլոր խորհուրդների ընտրությունները, սկսած աշխատավորների պատգամավորների գյուղական և քաղաքային խորհրդից, մինչև Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհուրդը, քաղաքացիները կատարում են անմիջականորեն ուղղակի ընտրությունների միջոցով։

ՀՈԴՎԱԾ 107։ Պատգամավորների ընտրությունների ժամանակ քվեարկությունը գաղտնի է։

ՀՈԴՎԱԾ 108։ Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդների ընտրությունները կատարվում են ըստ ընտրական ոկրուգների հետևյալ նորմաներով։— Շրջանային խորհրդինը՝ յուրաքանչյուր շրջանի չափից,— վոչ պակաս քան 250 և վոչ ավելի քան 1000 բնակչից մի պատգամավոր։

Քաղաքային խորհրդինը յուրաքանչյուր քաղաքի չափից,— վոչ պակաս քան 100 և վոչ ավելի քան 350 բնակչից մի պատգամավոր։

Գյուղական խորհրդինը, յուրաքանչյուր գյուղական խորհրդի գործունեության շրջանի չափից,— վոչ պակաս քան 25 և վոչ ավելի քան 150 բնակչից մի պատգամավոր։

Աշխատավորների պատգամավորների յուրաքանչյուր շրջանային ու քաղաքային խորհրդի համար և աշխատավորների պատգամավորների գյուղական խորհուրդների համար ընտրական նորմաները սահմանվում են «Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի աշխատավորների պատգամավորների խորհուրդների ընտրությունների կանոնադրությամբ», ներկա հոդվածով նշված ընտրական նորմաների սահմաններում։

ՀՈԴՎԱԾ 109։ Ընտրությունների ժամանակ թեկնածուներն առաջարկվում են ըստ ընտրական ոկրուգների։

Թեկնածուներ առաջարկելու իրավունքն ապահովվում է աշխատավորների հասարակական կազմակերպությունների ու ընկերությունների— կոմունիստական կուսակցության կազմակերպությունների, արհեստակցական միությունների, կոոպերատիվների, յերիտասարդության կազմակերպությունների կուլտուրական ընկերությունների համար։

ՀՈԴՎԱԾ 110։ Յուրաքանչյուր պատգամավոր պարտավոր է ընտրողների առջև հաշիվ տալ իր աշխատանքի և աշխատավորների պատգամավորների խորհրդի աշխատանքի մասին ու կարող է ամեն ժամանակ հետ կանչվել ընտրողների մեծամասնության վորոշումով, որենքով սահմանված կարգով։

ԳԼՈՒԽ X.

ԳԵՐԲԸ, ԴՐՈՇԱԿԸ, ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ

ՀՈԴՎԱԾ 111. Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության պետական գերբը համարվում է Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի պետական գերբը, վորը բաղկացած է մուրջ ու մանգաղից, նավթային բուրգի պատկերումից առջևի պլանում, պատկերված ծագող արևելակի ֆոնի վրա և շրջանակված բամբակի ու հասկերի պսակով, ադրբեջաներեն ու հայերեն լեզուներով դրված «Ադրբեջանական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետություն» և «Պրոլետարներ բոլոր յերկրների, միացեք» մակագրությամբ և գերբի վերևում կա հնգաթև աստղ, գերբից էլ ներքև փոքր չափի տառերով ժապավենի վրա ադրբեջաներեն և հայերեն լեզուներով «Նախիջևանի ԱԽՍՀ» մակագրությամբ։

ՀՈԴՎԱԾ 112. Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության պետական դրոշակը համարվում է Ադրբեջանյան ԽՍՀ-ի պետական դրոշակը, բաղկացած է կարմիր կտորից, վորի ձախ անկյունում, կոթի մոտ վերևը, տեղավորված են վոսկեհուռ մուրճ ու մանգաղ և ադրբեջաներեն և հայերեն լեզուներով «Ադրբեջանական ԽՍՀ-ը» մակագրությամբ, ավելացնելով «Ադրբեջանական ԽՍՀ» մակագրությունից յան փոքր չափի տառերով «Նախիջևանի ԱԽՍՀ» ադրբեջաներեն և հայերեն լեզուներով։

ՀՈԴՎԱԾ 113. Նախիջևանի Ավտոնոմ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության մայրաքաղաքը համարվում է Նախիջևան Արաքսի վրա քաղաքը։

ԳԼՈՒԽ XI.

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈՓՈԽՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

ՀՈԴՎԱԾ 114. Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Սահմանադրության փոփոխումը կատարվում է միայն Նախիջևանի ԱԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի վորոշումով, ընդունված Գերագույն Խորհրդի ձայների առնվազն յերկու յերրորդի մեծամասնությամբ, Ադրբեջանական ԽՍՀ-ի Գերագույն Խորհրդի հաստատումով։

Հայերենը խմբագրեց՝ ԱՐՏՈ ՄԻՆԱՍՅԱՆ
Սրբագրիչ՝ ՀԱԿՈԲ ՇԱԴՈՒՆՑ

Գատվեր № 173
Գլավլիտ № 600
Տիրաժ 1500
Հանձնված է արտադրության 12/IX 1937 թ.
Ստորագրված է տպագրելու 12/IX 1937 թ.

«ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»-Ի ՀՐԱՏ ՏՊԱՐԱՆ, ԵՐԵՎԱՆ

«Ազգային գրադարան
NL0219120

433

34.586

ԳԻՆԸ 25 ԿՈՊ.

Проект

Конституции

(Основного закона)
Нахичеванской Автономной
Советской Социалистической
Республики.